

ב(מ) → ק"ח ח'ע"ח

ב) בא כ"ו

ג) ומדבר זה יש להחבין עוד ללמדנו דעת, דאע"פ שהשגת רוח הקודש היא אחת מהמדרגות היותר גדולות, ושהיא המעלה העשירית או ה"א, מהמעלות שחשב ר' פנחס בן יאיר בגמרא, ופסדה וזכ"ס ז"ל, וז"ל שזי טע"ס"א"ס, ורוה"ק מביאה לידי תחית המתים כמו"ש בגמ' שם, בכל זאת אפשר ג"כ לפעמים שתהיה סיבה להכשילו ולהפילו ח"ו במכשול, באס ע"י השגתו וראיתו ברוה"ק עושה על סמך זה דבר נגד התורה והאמונה ח"ו, כי אז גורמת לו ראייתו להוריתו לשאול תחית ולאבדון ח"ו, ולא רק שאינו מביאתו לידי תחית המתים, אלא שע"י זה נאכז מהעולם הזה ומעולם הבא ושלא יקום בתחית המתים, ודבר זה היה לקרח, כי מפני שצפה ברוה"ק וראה את השלשלת הגדולה הזאת, על סמך זה בטח לכו והעיו לחלוק על משה, ובגלל זה נענש בעונשו הגדול ביותר, ולולי שראה מה שראה היה ירא להכנס לתגר זה והיה ניצול מן הפורעניות, נמצא שמעלתו הגדולה במה שראה ברוה"ק היתה בעוכריו שגרמה לו לטעות ולעשות דבר היפוך האמת והאמונה, וחכמי ישראל נחלקו בגמרא (פסחין ק"ח א) על עדת קרח, אם יבוא לעולם הבא.

א) מה"ל ד"ק"ן

ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן. ואיתא (בסנהדרין ריש פרק חלק) א"ר יוחנן מנין לתחית המתים מן התורה, שנאמר ונתתם את תרומת ה' לאהרן הכהן וכי אהרן לעולם קיים, פרש"י הלא לא נכנס לארץ ולא לקח תרומה כי לא נתחייבו בתרומות ומעשרות עד שנכנסו לארץ, מכאן לתה"מ מה"ת ועתידים לתת לו תרומה לעתיד עכ"ל ע"ש, ומקשים הלא במס' נדה אמר ר"י בעצמו דמצוות בטילות לעתיד לבוא ע"ש (זה הקושיא ראיתי בס' עמק יהושע על התורה, ותי' דיש חלוק בין עשה לל"ת ע"ש ותל"מ) והקשיתי לכבודו בשם אומרו, ותי' אדמו"ר זצ"ל, כך דהענין לעתיד לבוא לא יוכל היות אצל כולם שוה, דהיינו שהמתים כבר יעמדו בתח"מ, אבל האנשים שעדיין לא מתו, אצלם אכתי לא יהי להם הפ"י של לעתיד לבוא רק שיחיו כמו שנגזר עליהם, ואח"כ ימותו, ויעמדו אח"כ בתחי', דלא כיש אומרים דקודם תה"מ ימותו כולם

שנת תר"פ

ויקח קרה במדרש אין ויקח אלא משיכת הדברים רבים שנמשכו כל גדולי ישראל והסנהדראות אחריו וכו' ויקח קרה שבדברים רבים משך לבם. ויש להבין מה המה דברים רבים אלו שהיו בכחם למשוך כל גדולי ישראל והסנהדראות ולהביא למצב כזה למרוד במשה כי דור דעה המה ולא פתי המאמין לכל דבר:

ונראה עפ"י שהגיד כ"ק אבי האדמו"ר זצלה"ה באותה עצה העמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון. שהעצה היתה היות כי בטבע האדם שלדבר שהוא רגיל בו איננו כ"כ להוט אחריו. והנה בביתו של אברהם היו מלאכים תרדון אצלו כאנשים ותי' סוד ה' עלי אהלו. וכן בכל האבות. וחשש אברהם שמא זרעו אחריו כאשר יהיו רגילים במעלות האלו תתמעט אצלם האהבה לכל אלה להיות כ"כ להוט אחריהם. ע"כ היתה עצתו שבכל עת שתחזק ותתמעט אצלם האהבה ילכו בגלות ותסתלק מהם תוספת המעלה. ויה יגרום שיחיו אח"כ להוטין מאד לענין האלקי ביותר שאת וכמו שהיו ביציאת מצרים שהיו להוטין אחר השכינה כבמדרש. עכ"ד:

והנה ישראל כשנתרחקו מעבודת כהונה ולוי והיתה הניתן מרחוק מיל מהמשכן. הטעמים קרה שכל אלה הוא רק למען יהיו להוטין עוד יותר אחר עבודת המשכן והרחיק הוא רק צורך הקירוב. וכאשר יתאמצו ביותר שיתקבלו לעבודת המשכן. זה עצמו הוא רצון ה' ועי"ז יזכו להתקרב ואלה הם הדברים הרבים שמשכו את

(4) גאון ר"ת

וישמוץ משה ויפול על פניו וגו'. הג"ל בזה על פי ידוע מספרים הקדושים ענין נפילת אפים הוא בחינת מסירת נפש. לכן עתה נעת המחלוקת היה משה ירא לכל יהיה עונש עליהם אשר פגמו בכבודו. לכן נפל על פניו להיות במסירות

נפש יהיה בעיניו כלא. כי כל העומד לשרוף כשרוף דמי (ונוחה דים עי"ב) לזאת הסוד מהם העונש כל כך. כאשר ידוע מעלת משה רבינו ע"ה שהיה עניו מכל אדם יתמיד היה במסירות נפש עבור ישראל כמו שנאמר (שמות לב. לב) מחני נא כו'. וכן כל צדיק הדיור עיקר העבדות להיות במסירות נפש עבור כנסת ישראל. ועל ידי זה ישורר החמים עליהם לבקש ולהתפלל על כל זרביהם. וזה שאמרו בנמרא והייתה י"ע"ו עבדות אני נתן לך. ר"ל עבדות הדש כי עד עתה היית משגיח רק על עלמך. לא כן עתה צריך אתה להשגיח על הכלל.

(5) (א) נ"ח

(ט) המעט. מכאן כי הבדיל אלהי ישראל אתכם וגו' עד ובקשתם גם כהונה כלך כי הן אני יודע אף אם מעט מכאן מה שהבדיל אלהי ישראל וכו' הנה אפשר בלבבכם לבקש גם כהונה שהיא מעלה ודגא אחת למעלה במעלחכם ע"ד יש לו מנה מבקש מאתים אבל לא ג' מאית כי דרך טבע האיש להיות מתאוה אל אשר לא לו וירד לחלוק על מעלה אחת שלמעלה ממנו אבל לא למעלה למעלה וע"כ הנה קרה ועדתו שמבקשים כהונה גדולה שהיא למעלה למעלה ממדרגתם אין זה כ"א לבקש תואנה ועלילה לעשות מחלוקת בתנם. ולזה אמר לו

ערכם הגדול של מעשים קטנים

"ויחר למשה מאד... לא תמור אחד מהם נשאתי ולא הרעותי את אחד מהם" (טז),

(טז)

"תנו רבנן: כשחלה רבי יוסי בן קסמא הלך לו רבי חנינא בן תרדיון לבקרו. אמר לו: חנינא, אי אתה יודע שאומה זו וכו'. ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהילות ברבים וספר מונח לך בחיקך וכו'. אמר לו (ר' חנינא): רבי, מה אני לחיי העולם הבא? אמר לו: כלום מעשה בא לידך? אמר לו: מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים. אמר לו: אם כן, מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי" (עבודה זרה יח.).

מקשים העולם: מדוע שאל ר' יוסי בן קסמא "כלום מעשה בא לידך", האם לא די במסירות נפש להרבצת תורה כדי לזכות לחיי העולם הבא? ויותר קשה להבין את תשובתו של ר' חנינא מעות של (סעודת) פורים וכו', וכי מעשה קטן זה – שגם אדם פשוט היה עושה אותו – גדול ממסירות נפש ללמד תורה ברבים!! מה ראה איפוא רבי יוסי בן קסמא להשיבו "מחלקך יהיה חלקי", מדוע התפעל כל-כך ממעשה קטן זה?

התמיהה תגדל עוד יותר, כשנזכור דברים שאמר ר' יוסי בן קסמא עצמו במעשה המובא בפרק ששי דאבות: "אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה" וכי אדם שכל עושרו של עולם אינו נחשב לו למאומה לעומת תועלת רוחנית, יש לו מה להתפעל ממעשה קטן של מעות פורים שנתחלפו?

פשרם של דברים, אומר הגרא"א דסלר זצ"ל בספרו "מכתב מאליהו" (חלק ג עמ' 107) בשם אביו, שבדברים גדולים אין המדרגה האמיתית של פנימיות האדם ניכרת, שכן הרבה התלהבות חיצונית עושה. אולם בדברים קטנים, שלכאורה אין להם ערך וחשיבות, דווקא בהם מתגלה פנימיותו של האדם – וזוהי מדרגתו האמיתית.

בחיי היום-יום רואים אנו שאין אדם מקפיד על פחות משה פרוטה, ואין זה נלקח בחשבון אלא אם כן זה מצטרף לאיזשהו חשבון. בכל זאת, דרך הסוחרים לעגל בסוף חשבונם פחות משה פרוטה ולפרוטה ולא לנכותה מהחשבון. מכאן שחמדת הממון שולטת אפילו במשהו, וכשמגיע הדבר לשאלה אם לחשב מחצית הפרוטה לחברו או לעצמו, הוא מוסיפה לעצמו. זהו ההסבר למה שאמרו חז"ל שגדולתו של איוב היתה בזה שהיה מוותר על חצי פרוטה משלו (בבא בתרא טו: ועיין שם ברש"י). כן הוא דרך המידות ששולטות אפילו בדברים הפעוטים, ודווקא שם ניכרת מהותו של האדם.

שנינו במדרש: "אין הקב"ה נותן גדולה לאדם עד שבודקהו בדבר קטן" (שמות רבה ב, ג). ומובא שם במדרש שבחן הקב"ה את משה ודוד בדברים קטנים. הטעם לכך כמבואר לעיל – בירור המדרגה האמיתית של האדם הוא דווקא בדברים קטנים.

בזה מיושבים היטב דברי הרמב"ם בפירוש המשניות (סוף מסכת מכות) שביאר שעל ידי קיום מצוה אחת לשמה זוכה אדם לחיי עולם הבא ומביא ראיה מהמעשה הנ"ל.

המהר"ל בספר "תפארת ישראל" (פרק ה) דחה ראייתו והסביר שאין זה אלא סימן שקיים את כל המצוות כתיקונו. אך לפי הנ"ל מיושבים דברי הרמב"ם, כי בהיות הדבר הזה נחשב בעיניו למאומה בשעת המעשה, בטלה בחינת "נחת רוח ותענוג שמרגיש בעבודתו" שהיא גם כן בחינת שלא לשמה, ונמצא שדווקא במעשה הזה הגיע ללשמה גמור, אשר רק בו זוכים לחיי העולם הבא.

לפי האמור יובנו גם דברי משה רבינו ע"ה שאמר: "לא חמור אחד מהם נשאתי" ופירש רש"י: שבשעה שהלך משה ממדין לגאול את ישראל היה לו לקחת חמור אחד משלהם, והוא לקח משלו. ולכאורה הדבר תמוה, הרי בימינו רבים מהעוסקים בצרכי ציבור תורמים את הוצאות הדרך משלהם ומהי איפוא גדולתו של משה בזה שלקח משלו? אלא, משום שאצל משה מילתא זוטרתא היא, לא החשיב זאת כנדבה כלל, ולכן לא נתערב בזה הסיפוק של עשיית מעשה מיוחד, והיה כולו לשם שמים.